

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνικὴ Βιομηχανία» ἐκυκλοφόρησε τελευταίως ἐκ δγκώδη τόμον ἐκ 380 σελίδων μεγάλου σχήματος, ἓνα ἀξιόλογον σύγγραμμα τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας κ. **Νικολάου Γ. Σιδέρη**.

Τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς παρουσιάζει ὡς τὴν τετάρτην ἔκδοσιν τῆς ὑπὸ τὸν ἴδιον τίτλον κατὰ τὰ ἔτη 1948, 1950 καὶ 1953 ἔκδοθῆισης μελέτης του, περιλαμβάνει τὴν δεκαετὴ ἐπισκόπησιν τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας καὶ διὰ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1945 ἕως 1954 ὁ τόμος οὗτος θὰ ἀποτελέσῃ ἀναμφισβητήτως πολῦτιμον ὁδηγὸν παντὸς μελετητοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας, διότι περιλαμβάνει ἐν λεπτομερείᾳ τὸ σύνολον τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς τῆς Χώρας ὡς καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῆς κατὰ τὰ ἔτη 1953 καὶ 1954 ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἔτη 1939—1947.

Ὁ συγγραφεὺς μᾶς δίδει ἐν ἐρχῇ τοῦ ἔργου τοῦ μίαν εἰκόνα τοῦ σημερινοῦ σταδίου τῆς ἐκβιομηχανίσεως ἐν τῇ ὁποίᾳ τονίζει τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρόνων οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων καὶ ἐκθέτει μετὰ πάσης σαφηνείας τὰς ἐντόνους προσπάθειάς τὰς ὁποίας κατέβαλον κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη οἱ Ἕλληνες βιομήχανοι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν 265,7 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, ὅστις ἀναφέρεται διὰ τὰς εἰς τὴν βιομηχανίαν ἐπενδύσεις ἐξ ἰδιωτικῶν καὶ ἐγχωρίων γενικῶν κεφαλαίων, κατὰ τὴν μεταπελευθερωτικὴν περίοδον (1945—1954). Πέραν τῶν ἰδιωτικῶν τούτων κεφαλαίων ἐπενδύθησαν διὰ δανεισμοῦ ἐκ κεφαλαίων τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας μόνον 63,4 ἑκατομμύρια δολλάρια. Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν δύο τούτων ἀριθμῶν προκύπτει ποία ὑπῆρξεν ἡ σύντονος προσπάθεια τῶν Ἑλλήνων βιομηχάνων πρὸς ἀνανέωσιν ἢ ἐπέκτασιν τῶν ἐγκαταστάσεών των ἢ καὶ τὴν ἰδρύσιν νέων βιομηχανιῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς.

Περαιτέρω ὁ κ. Σιδέρης ἀναφέρει τὰς ἐπεκτάσεις καὶ τὰς νέας βιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ προβαίνει εἰς τὴν διαπίστωσιν ὅτι αὗται βαίνοῦσι συνεχῶς αὐξανόμεναι.

Ἐν συνεχείᾳ δίδει λεπτομερῆ στοιχεῖα διὰ τὴν παραγωγὴν, τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν τῶν κυριωτέρων βιομηχανικῶν προϊόντων (μεταλλουργικῶν, μηχανολογικῶν, ἐπεξεργασίας μετάλλων, οἰκοδομικῶν προϊόντων, ἀγγειοπλαστικῶν, κλωστοῦφαντουργικῶν, διατροφῆς, χημικῶν, δέρματος, χάρτου, ἱματισμοῦ, ξύλου, καπανοῦ, ἠλεκτρισμοῦ καὶ λοιπῶν) καὶ παρατάσσει λεπτομερεῖς πίνακας.

Τέλος ὁ κ. Σιδέρης ἀνακεφαλαιῶν τὰ ἐκτιθέμενα στοιχεῖα, προβαίνει εἰς τὴν σύστασιν ὅπως ληφθοῦν μέτρα οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως εἰς μεγάλην κλίμακα τοῦ κλάδου τῆς κλωστοῦφαντουργίας, ὅστις διέρχεται ὀξυτάτην κρίσιν καὶ προτείνει ὅπως περιορισθοῦν, ἄνευ ἀναβολῆς, αἱ εἰσαγωγαὶ εἰς ἐπίπεδα τοιαῦτα, ὥστε νὰ μὴ παραβλάπτεται ἡ πρόοδος καὶ ἡ διέθεσις τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς. Προβλέπει δὲ διὰ τὸ ἔτος 1955, μικρὰν κάμψιν πρὸς τὰ κάτω τῆς γενικῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἥτις κατὰ τὸ ἔτος 1954 ἀνῆλθεν εἰς 3.303.532,2 τόννους ἀξίας 14.282.200.000 ν. δρχ.

Ἡ παροῦσα ἐργασία τοῦ κ. Σιδέρη ἀποτελεῖ σαφῆ μεθοδικὴν καὶ ἐμπεριστατωμένην μελέτην, ὀφειλομένην εἰς βαθεῖαν κατάρτισιν τοῦ συγγραφέως καὶ εἰς τὴν πολυετῆ πείραν του ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας καὶ εἶναι ἐξαιρετικῶς χρήσιμος εἰς τοὺς βιομηχάνους, τοὺς οἰκονομολόγους, τοὺς τεχνικοὺς καὶ ἐν γένει τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἴπου.

Σ. Κωστειλότος

Ἡ Διοικητικὴ ἐποπτεία ἐπὶ τῶν αὐτοδιοικουμένων ὀργανισμῶν, ὑπὸ *A. Γ. Τσοῦτσου*. Ἀθήναι, σελ. 100.

Ὁ διακεκριμένος Πάρεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας Διδάκτωρ τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Παρισίων ἐξέδωκεν εἰς ἴδιον τεύχος τὴν λαμπρὰν ἐργασίαν του ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ διοικητικὴ ἐποπτεία ἐπὶ τῶν αὐτοδιοικουμένων ὀργανισμῶν», ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀνταξίαν συνέχειαν σειρᾶς μονογραφῶν του ἐπὶ διοικητικῆς φύσεως θεμάτων.

Ὁ σ. μετὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ φαινομένου τῆς αὐτοδιοικήσεως ἀναπτύσσει σχετικὰς θεωρίας περὶ αὐτῆς: τὴν κλασικὴν, τὴν τοῦ *M. Hanriou*, *L. Duguît*, *H. Kelsen* καὶ *Ch. Eisenman*.

Εἰς τὸ δεῦτερον μέρος ὁ κ. Τσοῦτσος ἀναπτύσσει τὰς ἰδικὰς του ἀπόψεις ἐπὶ τῆς νομικῆς καὶ κοινωνικῆς θεωρίας τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν δημοσίων θεσμῶν, τῶν νομικῶν προσώπων καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ τόσο ἐπιμάχου ζητήματος τῆς διακρίσεως αὐτῶν εἰς πρόσωπα δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου κ.τ.λ.

Ἐξ ἴσου ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ κεφάλαιον εἰς τὸ ὁποῖον ὁ σ. καθορίζει τὴν ἔννοιαν τῆς διοικητικῆς ἐποπτείας, τὴν σημασίαν αὐτῆς καὶ τὴν σχέσιν της πρὸς τὴν αὐτοτέλειαν τοῦ νομικοῦ προσώπου.

Τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Τσοῦτσου πραγματευόμενον θέμα, εὐρισκόμενον ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν ἰδιαίτερον ἀπασχολήσεών του, ἐνέχει ἰδιαίτεραν ὄλως σημασίαν, διότι ἐντὸς τοῦ Κράτους ἀνεπτύχθησαν, ἰδίᾳ λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, μείζονος περιφερείας τοῦ Δήμου ἢ τῆς Κοινότητος, ποικίλοι κατ' ἔκτασιν καὶ ἀρμυδιότητα ὀργανισμοὶ ἐιδικῆς αὐτοδιοικήσεως.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἰδρύσεως τῶν καὶ τῆς λειτουργίας τῶν, ὡς καὶ τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐποπτείας τοῦ Κράτους δὲν εἶναι ἀπλῶς νομικὸν θέμα, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐρευνηθῆ ὡς κοινωνιολογικὸν φαινόμενον μὲ ἰδιάζοντα Ἑλληνικὸν χαρακτήρα. Νομίζομεν ὅτι πρωτίστως πρέπει νὰ διασφαλισθῆ ἡ πρωτοβουλία τῶν αὐτοδιοικουμένων ὀργανισμῶν καὶ νὰ συνδυασθῆ αὕτη πρὸς μίαν φωτισμένην καθοδήγησιν καὶ ἓνα συστηματικὸν ἔλεγχον νομιμότητος καὶ διαχειρίσεως οἰκονομικῆς.

Στρ. Κ. Παπ.

Competition and Its Regulation, ὑπὸ *Andreas G. Papandreou* and *John T. Wheeler*, New York, Prentice Hall, 1954. Pp. VII et 504, Price 6,50 d.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν μέχρι τοῦδε ἀξιολόγων ἐργασιῶν τοῦ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Οἰκονομικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Minnesota (H.P.A.) Ἀνδρέου Γ. Παπανδρέου, ἔρχεται ἤδη νὰ προστεθῆ καὶ τὸ νεωτερίζον τοῦτο διδακτικὸν σύγγραμμά του, τῆ συνεργασίᾳ τοῦ συναδέλφου του *J. T. Wheeler*. Ὁ καθηγητὴς Ἀ. Γ. Παπανδρέου ἤρχισε νὰ γίνεταί εὐρύτερον γνωστὸς ἀπὸ τοῦ 1948 καὶ ἔκτοτε νὰ ἐπιβάλλεται διεθνῶς, διὰ τῶν ὡς ἄνω ἐμπεριστατωμένων ἐργασιῶν του. Χάριν τοῦ ἑλληνικοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρωμεν τὰς κυριώτερας ἐξ αὐτῶν, αἰτινες ἐδημοσιεύθησαν εἰς περιοδικὰ καὶ αὐτοτελῶς. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπάγονται αἱ ἑξῆς:

1) Διάρθρωσις τῆς ἀγορᾶς καὶ ἰσχύς τοῦ μονοπωλίου, εἰς *American Economic Review*, 1949, 2) Ἡ Οἰκονομικὴ καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἐπιστήμαι, εἰς *Economic Journal*, 1950 καὶ εἰς Ἐπιθεώρησιν Οἰκονομικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, 1951, 3) Τύποι ἐμπειρικῆς σημασίας εἰς τὴν νεωτέραν Οἰκονομικὴν, εἰς *Economica Internationale*, 1952 καὶ 4) Ἐν πείραμα ἀξιώματος τῆς θεωρίας τῆς ἐπιλογῆς, εἰς *Econometrica*, 1953. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀνήκουν: 1) Ἐγκατάστασις καὶ σκοπὸς τῆς ἐπιχειρηματικῆς λειτουργίας, 1943, 2) Οἰκονομικὴ διάρθρωσις καὶ πρότυπα οἰκονομικῆς συμπεριφορᾶς, 1948, 3) Βασικὰ προβλήματα τῆς θεωρίας τῆς ἐπιχειρήσεως, 1952 καὶ 4) Εἰσαγωγή εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐπιστήμην, 1953, τῆ συνεργασίᾳ καὶ ἄλλων ἐκ σελίδων 1300.

Τὸ παρουσιαζόμενον ἤδη σύγγραμμα προορίζεται νὰ καλύψῃ τὴν ὕλην τοῦ μα-

θήματος του κρατικού ελέγχου των επιχειρήσεων εις τὰ ἀμερικανικά Κολλέγια καὶ Πανεπιστήμια. Ἡ πρωτοτυπία αὐτοῦ συνίσταται εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου καὶ εἰς τὴν παρουσίαν ὠρισμένων ἐννοιολογικῶν ἐξελίξεων καὶ θεωριῶν τῶν τελευταίων ἐτῶν.

Τὸ ὅλον ἔργον διαιρεῖται εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἀναλύει τὰ κατὰ τοὺς συγγραφεῖς χρήσιμα μέσα πρὸς κατανόησιν τῶν διεπόντων τὸν ἀνταγωνισμὸν κανόνων. Τὸ δεύτερον μέρος παρουσιάζει τὴν εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀσκηθείσης ἀντισυγκεντρωτικῆς καὶ ἀντιολοκληρωτικῆς τῶν ἐπιχειρήσεων πολιτικῆς.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου μέρους ἐξετάζεται ἡ ἔννοια τῶν ὁμάδων τῆς ἀγορᾶς (ὀλιγοπωλίων), βάσει τῶν καμπυλῶν τῆς «διασταυρουμένης» προσφορᾶς καὶ ζητήσεως. Ἡ καμπύλη τῆς διασταυρουμένης προσφορᾶς ἀποτελεῖ τὸ τμήμα τῆς καμπύλης τῆς διασταυρουμένης ζητήσεως, ὅπερ περιλαμβάνει τὰς ὑπὸ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ τοῦ προσφέροντος «ἀποτελεσματικῆς» προσδιοριζόμενας εἰς τὴν ἀγορὰν τιμὰς. Τοῦτο συμβαίνει π.χ. ὅταν ὁ ἀνταγωνιστὴς δύναται νὰ καθορίσῃ χαμηλωτέρας τιμὰς, παραμενοῦσας ἀμεταβλήτους λόγῳ προσφορᾶς μεγαλυτέρου ἔναντι τῆς ζητήσεως ὄγκου ἀγαθῶν ἢ ὑπηρεσιῶν. Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἔννοια τῶν ὁμάδων τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς παραγωγῆς, βοηθεῖ εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς ἔννοιας τῶν ὑπὸ ὁμάδων τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς παραγωγῆς, ἰδιαίτερος ἀναλυόμενων.

Ἡ ἀνάλυσις αὐτῆ συμπληροῦται διὰ τῆς ἐρεύνης τῶν κρίσιμων διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις ἀποφάσεων ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τῶν τιμῶν, τοῦ παραγωγικοῦ ἀποτελέσματος, τῆς συνθέσεως τῶν προϊόντων, τῶν μεθόδων πωλήσεως, τοῦ διαφορισμοῦ τῶν ἐπενδύσεων καὶ τῶν τιμῶν κλπ. Εἰς τὴν ἐν λόγω ἔρευναν, οἱ συγγραφεῖς ἀγνοοῦν παντελῶς τὴν ὀριακὴν ἀνάλυσιν καὶ στηρίζονται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τοῦ «διαγράμματος διασπάσεως τῶν καμπυλῶν».

Ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ καινοτομία τοῦ βιβλίου, παρουσιάσεως τῆς συμπεριφορᾶς τῆς ἐπιχειρήσεως ἐναντι τῶν «κυκλικῶν», ἥτοι ὀλιγοπωλιακῶν ἀγορῶν, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς προσφάτου θεωρίας τῶν παιγνίων (Games). Ἡ θεωρία αὕτη ἐμφανίζεται ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ἀπλουστεράν αὐτῆς μορφήν καὶ ἀπηλλαγμένη μαθηματικῶν τύπων. Οὕτω, ἀνέτως ἐξυπηρετεῖται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν παρακολούθησιν τῶν διαφόρων μορφῶν συμπεριφορᾶς, τῶν ἐκδηλουμένων εἰς τὴν ἀγορὰν ὑπὸ ὀλιγοπωλιακῶν καθεστῶς.

Περαιτέρω διερευνῶνται τὰ θέματα ἐπὶ τῶν σχέσεων μετοξὺ ἀγοραστῶν κα πωλητῶν, τῆς ἀπογραφῆς, τῶν δαπανῶν πωλήσεως καὶ τῶν τύπων τῶν ἀγαθῶν τῶν ὀλιγοπωλιακῶν ὑποομάδων. Ταῦτα μάλιστα δὲν βοηθοῦν μόνον τὴν ἐννοιολογικὴν ἀνάλυσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν προσδιορισμὸν τῶν κριτηρίων ἀσκήσεως κρατικῆς πολιτικῆς, ἰδίᾳ ἐναντι τῶν ἐπιχειρηματικῶν ἐνώσεων τοῦ τύπου τῶν τράστ. Οἱ συγγραφεῖς, ἐν συνεχείᾳ, δέχονται ὅτι ἵνα διατηρηθῇ ἔλευθερία εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν ἢ μία «δυσνητικὴ ἀνταγωνιστικὴ πίεσις», δέον νὰ διασφαλισθῇ ἡ ἔλευθερία εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν εἰς τὸν ὅσον πάσης ἐπιχειρήσεως, ἢ ἀπομάκρυνσις πιέσεων πρὸς ἐκτοπισμὸν ἐκ τῆς ἀγορᾶς οἰασδήποτε ἐπιχειρήσεως καὶ, τέλος, ἡ παρεμπόδισις καθορισμοῦ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ «παιγνίου», κατόπιν συνεννοήσεως ἢ ἐνώσεως τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιχειρήσεων.

Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ὑπὸ παρουσίαν ἔργου πραγματεύεται ζητήματα σχετικὰ πρὸς τὴν κάθειον καὶ ὀριζόντιον ὀλοκλήρωσιν τῶν ἐπιχειρήσεων, τὸ μέγεθος αὐτῶν, τὴν συγχώνευσιν καὶ τὴν διάλυσιν των, τὴν ἐπιβολὴν των, τὴν «ἐπιθετικὴν» των συμπεριφορὰν, τὰ μονοπώλια, τὸν διαφορισμὸν τῶν τιμῶν, τὴν διατήρησιν τιμῶν ἐπιπώλησεως κ.λ.π. Τὰ ζητήματα δὲ ταῦτα ἐρευνῶνται καὶ ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως, μετὰ παραπομπῶν εἰς τὴν ἀμερικανικὴν νομολογίαν.

Ἡ μελέτη καὶ κατάταξις τῆς ἀγορᾶς εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι ἐξόχως ἱκανοποιητικὴ. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἐναντι τῆς ἀγορᾶς διαφόρων μορφῶν συμπεριφορᾶς, διὰ τῶν ἀνεξαρτήτων, τῶν κοινῶν, τῶν περιορισμένων καὶ τῶν ἀδιαφόρων προτύπων. Ἐπὶ πλέον, ἡ φύσις τοῦ προβλήματος τοῦ ὀλιγοπωλίου καθίσταται πλήρως ἀντιληπτή.

Σύγγραμμα τοῦ εἴδους, τῆς σπουδαιότητος, τῆς πληρότητος, τῆς ἀπλότητος καὶ

τῆς καινοτομίας τοῦ παρόντος, ἀτυχῶς δὲν ὑφίσταται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Θὰ ἦτο, συνεπῶς, εὐχῆς ἔργον ἕαν εἰς τὴν σειράν τῶν ὑπὸ ἔκδοσιν μεταφράσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν περιλαμβάνετο καὶ ἡ μετάφρασις τῆς προσφάτου ταύτης ἔργασίας.

K. B. M.

Ἱστορία τοῦ οἰκονομικοῦ βίου, ὑπὸ *Παναγιώτου Β. Δεργιλή*, Θεσσαλονίκη, ἔκδοσις Β' πολυγραφημένη, Ν. Α. Σάκκουλα, 1956, σφ. 80ν, σσ. 226.

Ἐπὶ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Δημοσίας οἰκονομικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ἐκυκλοφόρησε προσφάτως δευτέρα, ἀγαθεωρημένη καὶ συμπληρωμένη, ἔκδοσις τῶν περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ οἰκονομικοῦ βίου παραδόσεών του.

Εἰς τὰ 17 κεφάλαια τοῦ ἔργου τούτου, ὁ ἀναγνώστης θὰ εὕρῃ συνδυασμένην τὴν τε σχετικὴν θεωρίαν καὶ ἱστορίαν τῆς οἰκονομίας ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σχεδὸν τῆς σήμερον. Ἀρχικῶς οὗτος εἰσάγεται (σσ. 1—22) εἰς τὴν γενικωτέραν σημασίαν, χρησιμότητα καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς οἰκονομικῆς ἱστορίας, ὡς καὶ τοὺς ἐπιστημονικοὺς κλάδους τοὺς συμβάλλοντας εἰς τὴν ἔρευνάν της. Ἀκολουθῶς ὁ κ. Δ. πραγματεύεται (σσ. 23—37) τοὺς παράγοντας οἵτινες ἐπηρεάζουν τὴν διαμόρφωσιν τῆς οἰκονομίας καὶ εἰδικώτερον τὸ φυσικὸν περιβάλλον, τὸν ἄνθρωπον, τὴν ἔννομον τάξιν καὶ τὴν τεχνικὴν.

Εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου (σσ. 38—59) διατυπώνονται αἱ γερμανικαὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος θεωρίαι τῆς ἱστορικῆς σχολῆς, περὶ τῶν σταδίων τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων. Ἐξ αὐτῶν ἐκτίθενται αἱ τῶν Bruno Hildebrand, Gustav Schmoller, Eugen Philippovich, Karl Bücher καὶ Friedrich List. Δεδομένου ὅμως ὅτι αὗται δὲν παρέχουν καθολικὴν ἐρμηνείαν τῆς ἐξελίξεως τῶν βαθμίδων τῆς οἰκονομίας, τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον (σσ. 60—4) ἐξηγεῖ τὰ περὶ χρονικῶν παρεμβολῶν καὶ οἰκονομικῶν κυμάνσεων.

Τὴν προηγηθεῖσαν θεωρητικὴν θεμελίωσιν διαδέχεται ἡ ἱστορία τῆς οἰκονομίας διαφόρων λαῶν καὶ χωρῶν. Ἐν πρώτοις ἀναπτύσσεται (σσ. 65—73) ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, Βαβυλωνίων, Ἀσσυρίων, Φοινίκων, Ἑβραίων, Περσῶν καὶ Μήδων. Ἐν συνεχείᾳ ἐξιστορεῖται ἡ οἰκονομία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος (σσ. 74—93) καὶ τῆς Ρώμης (σσ. 94—104). Ἰνα ἐπακολουθήσῃ ἡ τοῦ Βυζαντίου (σσ. 105—15) καὶ τῆς μεσαιωνικῆς δυτικῆς Εὐρώπης (σσ. 116—30) καὶ κυρίως τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Ἰταλίας.

Μετὰ ταῦτα ὁ συγγραφεὺς εἰσέρχεται εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν οἰκονομικὴν ἱστορίαν. Οὕτω παρακολουθοῦμεν τὴν περίοδον τῶν μεγάλων ἀνακαλύψεων νέων χωρῶν καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀποικιῶν (σσ. 131-8), τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῶν τεσσάρων ὡς ἄνω κυριωτέρων χωρῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης (σσ. 139-57) κατὰ τοὺς 17-18 αἰῶνας, καὶ τὴν βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν εἰς τὰς αὐτὰς χώρας (σσ. 158-72) μετὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος.

Φθάνομεν πλέον εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὅπου ὁ συγγραφεὺς ἀνασκοπεῖ τὴν οἰκονομικὴν ἐξέλιξιν σχεδὸν ὅλων τῶν κυριωτέρων χωρῶν τοῦ κόσμου (σσ. 173-200), ἦτοι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς Ρωσίας, τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας.

Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον (σσ. 201-20) σκιαγραφεῖ τὴν πορείαν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ νεωτέρου κράτους μας μέχρι σήμερον.

Ὡς εἶναι φανερόν, τὸ βιβλίον τοῦτο ἀπευθύνεται ἀποκλειστικῶς πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ συγγραφέως. Ὡς ἐκ τούτου, δὲν ἐπιδέχεται ἐπιστημονικὴν κριτικὴν. Δύναται τις, ἐν τούτοις, νὰ χαρακτηρίσῃ τοῦτο ὅτι θετικῶς συμβάλλει εἰς τὴν πενιχρὰν μάλλον ἑλληνικὴν οἰκονομικὴν βιβλιογραφίαν.

K. B. M.

Τὸ διεθνὲς ἐμπόριον, ὡς παράγων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ὑπὸ Βασ. Δαμαλά. Ἀθήναι, Ἐκδόσεις Ἀ. Παπαζήση ὑπ' ἀριθ. 1 τῆς σειρᾶς «Μελετῶν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας», 1955, σχ. 80ν, σσ. ζ+147.

Ὁ γνωστὸς παρ' ἡμῖν καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν οἰκονομολόγος κ. Β. Δαμαλάς, πρῶην Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, προσέθεσε τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον καὶ νέαν πραγματείαν του, ὑπὸ τὸν ἐν ἐπικεφαλίδι τίτλον.

Αὕτη κυρίως ἀναφέρεται εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ δευτερευόντως εἰς τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς χώρας μας.

Μετ' εἰσαγωγῆν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ὁ συγγραφεὺς ἀρχικῶς προβαίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν βασικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ οἰκονομικοῦ βίου. Εἰς ταύτας κυρίως περιλαμβάνει τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν, τὸν παραγωγικὸν μηχανισμόν, τὸ κίνητρον τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κέρδους καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ἀγαθῶν. Πρὸς συμπλήρωσιν των, ἔρευνᾷ ἀκολουθῶν τὰ διάφορα νομισματικὰ φαινόμενα καὶ τὴν ἐπίδρασιν των ἐπὶ τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας καὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν τιμῶν.

Τὴν ἐξέτασιν ταύτην διαδέχεται ἡ ἔρευνα τῶν διεθνῶν ἀνταλλαγῶν. Ἐν ἀρχῇ ταύτης ἀνασκοποῦνται τὰ πλεονεκτήματα τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ὑπὸ φιλελεύθερον καθεστῶς καὶ ἀναπτύσσεται τὸ φαινόμενον τῆς ἐιδικοποιήσεως. Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Δ. ἐκθέτει τὰς σχετικὰς θεωρίας τῶν ἐμποροκρατῶν. Τὰ ἐπόμενα κεφάλαια ἀφιερῶνται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν θεωριῶν τῶν κλασικῶν καὶ διὰ τὴν τοῦ Ἀδάμ Σμιθ, τὴν τοῦ Δαβίδ Ρικάρδο περὶ συγκριτικῶν ἐξόδων, τὴν τοῦ Ἰωάννου Στούαρτ Μίλλ περὶ διεθνῶν ἄξιων καὶ τὴν τοῦ Φρειδερίκου Λιστ περὶ δασμολογικῆς προστασίας. Ἡ θεωρητικὴ αὕτη ἀνασκόπησις συμπληροῦται διὰ τῆς ἐκθέσεως καὶ τῶν συγχρόνων σχετικῶν θεωριῶν ἰδίᾳ τῶν νεοκλασικῶν.

Ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἀναλύεται ἡ ἔννοια καὶ ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ κόστους παραγωγῆς, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὰς δυνατότητας ἐξαγωγῆς ἀγαθῶν, τὸσον τῆς πρωτογενοῦς καὶ διὰ τῆς γεωργικῆς, ὅσον καὶ τῆς δευτερογενοῦς καὶ διὰ τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ἐνταῦθα μάλιστα γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῶν οἰκονομικῶς ἀνεξελίκτων χωρῶν, ὡς ἡ Ἑλλάς. Πρὸς ὀλοκλήρωσιν τοῦ θέματος τούτου, ὁ συγγραφεὺς μελετᾷ καὶ τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς σταθερότητος, συναρτῶν ταῦτα πρὸς τὰ τῆς ἀπασχολήσεως καὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν.

Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς παρουσίας ἐργασίας, συνδυάζει τὰ προεξετασθέντα προβλήματα πρὸς τὸ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, τὴν ὅποιαν ὁ κ. Δ. σκιαγραφεῖ καὶ τονίζει τοὺς κυριώτερους δυσμενεῖς δι' αὐτὴν παράγοντας. Παρὰ ὅμως τὰς δυσχερίας τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζομεν οἰκονομικῶς, ὁ συγγραφεὺς εἶναι αισιόδοξος διὰ τὸ μέλλον. Τοῦτο δέ, διότι πιστεῦει εἰς τὴν ζωτικότητα τῆς φυλῆς καὶ ἐλπίζει νὰ μὴ ἀργήσῃ νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ κατάλληλος πρωτοβουλία τῶν ἡγετῶν μας, πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου μας.

Ἡ ὅλη ἐργασία διακρίνεται διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ σαφήνειαν αὐτῆς, κρίνεται δὲ ὡς χρήσιμος, τὸσον διὰ τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν οἰκονομικὴν θεωρίαν, ὅσον καὶ διὰ τοὺς ἀσκούντας ἢ ἐπηρεάζοντας τὴν παρ' ἡμῖν οἰκονομικὴν πολιτικὴν.

K. B. M.